

Justitiedepartementet

*Enheten för brottnålsårenden och
internationellt rättsligt samarbete (BIRS)*

Rådets möte rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 5-6 oktober 2006

Dagordningspunkt 11

Förslag till rambeslut om överförande av dömda personer mellan EU:s medlemsstater

Dokument: 13080/06, COPEN 99 (såvitt avser rambeslutets senaste lydelse).

Tidigare dokument: Doc. 12433/06 COPEN 92 (senaste lydelse av hela rambeslutet)

Tidigare behandling i samråd med EU-nåmnden: Rambeslutet har tidigare behandlats i EU-nåmnden avseende frågorna om dubbel straffbarhet (21 april 2006) och den verkställande statens och den dömdes samtycke till överförandet (31 maj 2006). Rambeslutet har därutöver berörts vid möten med justitieutskottets EU-grupp vid ett flertal tillfällen då gruppen kontinuerligt följer förhandlingarna om detta rambeslut.

Syftet med behandlingen i rådet: Flera frågor skall upp för diskussion på rådsmötet; det sociala återanpassningssyftet, överförande av tredjelandsmedborgare, den dömdes samtycke, anpassning av domslandets påföljd och verkställighetsreglerna efter ett överförande. ORDF har som målsättning att nå enighet i dessa frågor.

Bakgrund och beredningsläge

Österrike, Finland och Sverige presenterade i januari 2005 ett förslag till rambeslut om överförande av dömda personer mellan EU:s medlemsstater. Förslaget syftar till att underlätta och effektivisera dagens samarbete enligt 1983 års Europarådskonvention när det gäller överförande av dömda personer. Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande och innebär att en dom med ett frihetsberövande straff (för

svensk del fängelse, rättspsykiatrisk vård och sluten ungdomsvård) skall erkännas och verkställas i den dömdes hemland.

Om förslaget genomförs kan det förväntas effektivisera handläggningen av överförandeärenden avsevärt. I förslaget finns bestämmelser om bl.a. ett begränsat antal vägransgrunder, införande av tidsfrister för beslut om överförande och själva transporten av den dömd samt begränsad möjlighet för den verkställande staten att ändra den utdömda påföljdens natur eller längd.

Följande frågor skall diskuteras vid ministermötet:

Det sociala återanpassningssyftet

Förslaget till rambeslut innebär i princip ett tvång för den verkställande staten att verkställa straff för en person som dömts i en annan medlemsstat förutsatt att vissa förutsättningar är uppfyllda och ingen vägransgrund är tillämplig.

Enligt förslaget skall domslandet avgöra om det är lämpligt och till gagn för den dömdes återanpassning att ett överförande sker. Den bedömningen skall inte kunna ifrågasättas av den verkställande staten genom att den vägrar att ta emot den dömd.

Några medlemsstater vill införa en vägransgrund för den verkställande staten i de situationer när den staten anser att ett överförande av den dömd dit inte skulle främja den dömdes återanpassning.

En majoritet av medlemsstaterna är emot en sådan vägransgrund.

Det kompromissförslag som föreläggs rådet innebär att det fortfarande alltid är domslandet som avgör om det är lämpligt och till gagn för den dömdes återanpassning att överförande sker, men att det i rambeslutet – på olika sätt – betonas och inskräps att domslandet alltid noga måste överväga att överförandet verkligen tjänar den dömdes återanpassning.

Frågan om överförande av tredjelandsmedborgare

Övervägande majoriteten av medlemsländerna vill att rambeslutet skall omfatta överförande av tredjelandsmedborgare – dvs. personer som inte är medborgare i en EU-stat. Några medlemsländer vill att den personkategorin helt och hållet kan undantas.

Huvudregeln i rambeslutet har, sedan förslaget las fram, varit att tredjelandsmedborgare skall omfattas av de regler som innebär en skyldighet för en verkställande stat att ta emot en dömd person. Flera medlemsländer har föreslagit att rambeslutet för denna personkategori helt och hållet skall bygga på frivillighet.

Den fråga som skall behandlas vid rådet är om tredjelandsmedborgare skall omfattas av ett obligatoriskt eller frivilligt system. Rådet skall också för det fall man kommer fram till att tredjelandsmedborgare omfattas av de obligatoriska reglerna ta ställning till vilka anknytningskrav som skall gälla för att en tredjelandsmedborgare skall omfattas av dessa regler.

Den dömdes samtycke

Som huvudregel förutsätter rambeslutet att den dömdes samtycker till ett överförande för att domslandet skall kunna begära personen överförd. Den dömda personens samtycke krävs dock inte vid överförande till den dömdes medborgarskapsland, om han eller hon har sin hemvist där, samt inte heller till en medlemsstat dit den dömda personen skall utvisas eller har flytt eller på annat sätt har återvänt i syfte att undgå en rättegång eller dom. Undantagen från huvudregeln torde i praktiken komma att utgöra det absoluta flertalet av alla överförandeärenden. Rådet uppmanas att enas kring det föreliggande förslaget.

Frågan om anpassning av domslandets påföljd

Enligt det förslag som nu föreläggs rådet är huvudregeln att den verkställande staten skall erkänna domslandets dom, utan att förändra påföljdens längd eller natur. I undantagsfall skall dock den verkställande staten ha en möjlighet att anpassa den utdömda påföljden i de fall den till sin längd eller natur är oförenlig med den verkställande statens rättssystem.

Frågan om verkställighetsreglerna efter ett överförande

Liksom nuvarande system enligt 1983 års Europarådskonvention anger det förslag ORDF nu förelägger rådet att verkställighetslandets regler – t.ex. de som rör villkorlig frigivning – skall gälla efter ett överförande.

Förslaget innebär också att om villkorlig frigivning kan komma i fråga före dess att halva strafftiden avtjänats skall verkställighetslandet, innan överförande sker, informera domslandet om det så att domslandet har möjlighet att överväga om den skall dra tillbaka sin begäran om överförande.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Som rättslig grund för förslaget till rambeslut har angetts artikel 31.1 a och artikel 34.2 b i EU-fördraget. Rambeslutet antas med enhällighet efter att ha konsulterat Europaparlamentet.

Svensk ståndpunkt

Sveriges inställning allmänt till förslaget till rambeslut

Såsom medinitiativtagare till rambeslutet, stödjer Sverige i huvudsak både dess innehåll och syfte. Sverige verkar i förhandlingarna för ett så stort mervärde som möjligt i förhållande till dagens tämligen tungrodda system om överförande av dömda personer mellan EU:s medlemsstater (enligt 1983 års Europarådskonvention och dess tilläggsprotokoll från 1997). Mervärdet ligger i en förenkling och effektivisering i hanteringen av överförandeärendena.

Sveriges inställning rörande det sociala återanpassningssyftet

Sverige stödjer det föreliggande förslaget. Däremot motsätter sig Sverige att den verkställande staten ges möjlighet att vägra ta emot en person med hänvisning till att överförandet inte skulle tjäna den dömdes återanpassning. En sådan avslagsgrund kan lätt missbrukas. Dessutom är det en i överförandesammanhang erkänd grundsats att den dömda bäst återanpassas i sitt hemland, där han eller hon skall vistas efter frigivning.

Sveriges inställning till frågan om tredjelandsmedborgare

Sverige anser att rambeslutet inte skall bygga på frivillighet i alla fall av överförande av tredjelandsmedborgare utan att det skall innebära en tvingande regim i de fall tredjelandsmedborgaren har stark anknytning till den verkställande staten. Det bör göras en noggrann avgränsning så att skyldigheten för ett land att ta emot en tredjelandsmedborgare bara gäller personer som har en stark anknytning dit.

Sveriges inställning till frågan om den dömdes samtycke

Sverige stödjer det föreliggande förslaget. Den svenska grundinställningen, som bl.a. bygger på våra erfarenheter från det nordiska samarbetet på detta område, är att den dömdes samtycke inte skall krävas för att överförande skall kunna ske. Alla medlemsstater delar inte det synsättet och den nu föreslagna lösningen är en rimlig avvägning som Sverige kan godta.

Sveriges inställning till frågan om anpassning av domslandets påföljd

Sverige stödjer det föreliggande förslaget men efterlyser därutöver ett förtydligande av verkställighetslandets anpassningsmöjligheter i texten som begränsar möjligheten för den verkställande staten att ändra domen.

Sveriges inställning till verkställighetsreglerna efter ett överförande

Sverige stödjer det föreliggande förslaget.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentet yttrade sig över förslaget i maj 2006. Parlamentet stödde förslaget och hade för egen del ett antal förslag till ändringar av förslagstexterna.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (internationella verkställighetslagen) som implementerar bl.a. 1983 års Europakonvention om överförande av dömda personer och dess tilläggsprotokoll förutsätter samtycke från verkställighetslandet (dvs. ett frivilligt system). Enligt 1983 års konvention skall den dömdes samtycke alltid krävas emedan tilläggsprotokollet medger avsteg från denna huvudregel i två fall, utvisnings- och flyktfallet. Samtliga medlemsstater har tillträtt 1983 års konvention och 17 av dessa stater har dessutom anslutit sig till tilläggsprotokollet.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget till rambeslut är svåra att förutse, och beror naturligtvis på hur långtgående rambeslutet blir. En viss ökad arbetsbelastning för berörda myndigheter kan inte uteslutas. Emellertid innebär rambeslutet en (i bästa fall en inte obetydlig) besparing genom att fler dömda personer kommer att kunna överföras från Sverige till sina hemländer, särskilt om samtycket från den verkställande staten och den dömda personen tas bort i flertalet fall. Likaså kommer handläggningstiderna att kortas - i bästa fall avsevärt och då med kortare verkställighetstider i Sverige som följd. Genomförandet av rambeslutet bör därför inte medföra några ökade kostnader för de berörda myndigheterna. Eventuella budgetära konsekvenser skall finansieras inom berörda myndigheters befintliga anslag.

Övrigt:-